

Sissejuhatus

7.-10. juulini 2009 toimus Tartus, Eesti Kirjandusmuuseumis rahvusvaheline välisbalti arhiivide konverents “*Accessing the History of the Baltic Diaspora*”, mis oli jätkuks 2006 siinsamas peetule. Kahe konverentsi vaheline aeg on olnud tegus. 2006 sõlmitud kontaktidest sündis 2008. aasta jaanuaris uus organisatsioon, mittetulundusühing *Baltic Heritage Network*. Organisatsiooni eesmärgiks on arendada koostööd Balti diasporaa kultuuriväärtusi koguvate ja uurivate riiklike ja eraarhiivide, muuseumide, raamatukogude, teadusasutuste, rahvaühenduste ning organisatsioonide vahel tagamaks ajalooliselt väärtuslike Balti diasporaa kultuuriväärtuste säilimine, uurimine ja kättesaadavus avalikkusele. *BaltHerNet* on püüdnud ellu viia neid ideid ja plaane, mis 2006. aastal Tartus heaks kiideti. Ühiselt sai ka otsustatud, et järgmine konverents toimub suvel 2009 - taas Tartus. Vahepeal kogunesid välis- ja koduseestlased omavahel – suvekoolis “Eestlaste kultuuripärand võõrsil” 2007 Kokel ja 2009 Käsmus.

2006. aasta konverentsil tegeleti peamiselt kaardistamisega: püüti saada ülevaadet Balti diasporaa kultuuripärandi leidumusest ja seisukorrast. 2009 uuriti lähemalt, mida erinevates kogukondades balti kultuuripärandi säilitamisel on ära tehtud, kes ja millistel eesmärkidel on seda uurinud, kui kättesaadavad on arhiivid ja mud kogud uurijatele, mida need sisaldavad ja kuidas neid tulevikus paremini tutvustada. Konverentsil osales 102 inimest 13 maalt (Eesti, Läti, Leedu, Brasiilia, Austraalia, Holland, Kanada, Rootsi, Saksamaa, Soome, Suurbritannia, USA, Venemaa).

Nelja päeva jooksul kuulati 29 ettekannet. Esinejaid oli Eesti, Läti, Leedu, USA, Austraalia, Kanada, Suurbritannia, Saksamaa ja Venemaa arhiividest, muuseumidest, raamatukogudest, ülikoolidest, kultuuriseltsidest jm. Kõnelejate seas oli nii kogude kasutajaid kui ka neid, kes kogude eest hoolt kannavad.

Konverentsi korraldas *BaltHerNet* koostöös Eesti Rahva Muuseumi, Eesti Kirjandusmuuseumi ja Rahvusarhiiviga. Üritust toetas Rahvuskaslaste programm (Haridus- ja Teadusministeerium).

Käesoleva kogumiku artiklitest ja ettekannetest nähtub, kuivõrd mitmekesise valdkonnaga on tegemist. Saame ülevaate sellest, kuidas Eesti Vabariik on Rahvuskaslaste programmi kaudu

toetanud väliseesti kultuuripärandiga tegelejaid (A. Adamsoni, J. Viikbergi ja J. Villeri artikkel) või millised on olnud BaltHerNeti ettevõtmised (P. Noorhani). Tehakse esimesi kokkuvõtteid kogumis-, uurimis- ja koostööprojektidest, mida Rahvuskaaslaste programm on toetanud (K. Karu-Kletter ja K. Labi, V. Mahtina, M. Kolga, K. Lust, D. Necas jt). Oma kogemusi tööst diasporaakogukondade ja kogudega jagavad uurijad, kogude kasutajad (H. Siemen, A. Korb, K. Kumer-Haukanõmm, T. Tamman, L. Saldukas). Saame teada, kuidas on edenenud töö kogudega diasporaakogukondades (E.-M. Michelson-Holland, M. Barrow, A. D. Kiil, M. Hinkle). Balti diasporaa ajaloo erinevaid aspekte käsitlevad oma artiklites A. ja E. Andronov, B. Bela, R. Hinrikus, A. Pacevičius jt. Neist kirjutistest näeme selgelt, kuidas allikate olemasolu (või puudumine) mõjutab diasporaa-uuringuid.

Suur tänu kõigile, kes kogumiku valmimisele kaasa aitasid: autorid, tõlkijad ja toimetajaid, korrektorid ja kujundajad. Samuti täname toetuse eest Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahvuskaaslaste programmi.

Piret Noorhani

Toronto, 11. juuni 2010